

Sprog i Norden

Titel: Å rette i tekster på vegne av språket. Udfordringer for språkrøkten i Norge
i dag

Forfatter: Dag F. Simonsen

Kilde: Sprog i Norden, 2010, s. 115-124

URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/sin/issue/archive>

© Dansk Sprognævn

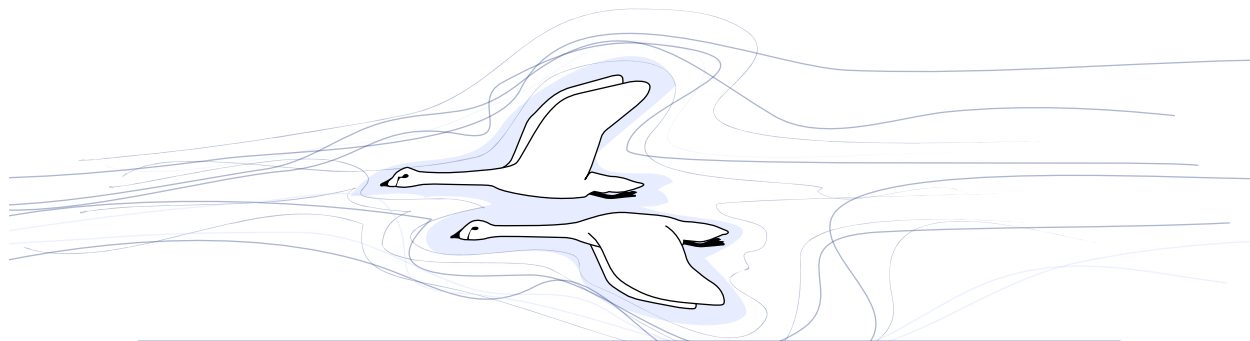
Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre numre af Sprog i Norden (1970-2004) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Å rette i tekster på vegne av språket

Utfordringer for språkrøkten i Norge i dag

Dag F. Simonsen

Begrepet "språkrøkt" kan forstås på ulike måter. I mitt innlegg tar jeg opp språkrøkt som praktisk arbeid med tekster ment for publisering. Med utgangspunkt i et skille mellom foreskrevne og operative normer i skriftspråket ser jeg nærmere på hva vi kan anta er behov innenfor den praktiske språkrøkten. Det kan se ut til at rådgivning på de formelle nivåene av språket – ortografi og bøyning samt praktiske skrivereregler – og rådgivning på de ikke-formelle nivåene – ordlegging og ordvalg – er omtrent like etterspurt. Et stykke på vei svarer skillet mellom disse nivåene til et skille mellom foreskrevne og ikke-foreskrevne normer. I Norge, hvor normsituasjonen er litt spesiell, møter vi utfordringer for språkrøkten på begge nivåene, og jeg vil drøfte dette og komme inn på tiltak som er aktuelle når en skal møte utfordringene.

Jeg vil i det følgende skille mellom språkbrukere, om de mange som bare skriver, og språkrøkttere, som bearbeider andres tekster. Det blir et innlegg om skriftspråket. Situasjonen for de to norske målformene – bokmål og nynorsk – er temmelig forskjellig, og det jeg sier, vil være preget av et visst bokmålsperspektiv. Mot slutten vil jeg også komme inn på de mulighetene som ny teknologi gir oss. Mange andre viktige faktorer vil bli berørt bare sporadisk eller vil måtte ligge ukommentert. Det gjelder særlig norskopplæringen i skolen og vår nokså særegne normeringspolitikk, som begge på en grunnleggende måte virker inn på både behovet for språkrøkt og de vilkårene språkrøktene arbeider under.

Jeg tror det er nyttig å se systematisk på det feltet som praktisk språkrøkt utgjør, og tror også at våre nordiske naboer kan ha interesse av å høre mer om den spesielle situasjonen i Norge.

Språkrøkt og språknormer

Språkrøkt henger naturligvis sammen med hevdelse av *normer*, språkrøkttere forvalter normer. Derfor må vi først gå litt inn på språknormer. Det er vanlig å

mene at en tekst er korrekt når den er i overensstemmelse med ”gjeldende normer”. Men hva er ”gjeldende normer”?

Den norske lingvisten Helge Dyvik har trukket et nyttig skille mellom *foreskrevne* og *operative* normer (Dyvik 2003). Jeg oppfatter ordet ”norm” her som synonymt med ”regel”. Operative språknormer er slike som ”eksisterer som en stilltiende overenskomst mellom språkbrukerne” og ”styrer språkbrukernes korrekthetsoppfatninger og språklige samhandling”. De felles operative normene er ”rett og slett språkets eksistensform. Et språk eksisterer i den grad det finnes operative normer som medlemmene av et språksamfunn har konvergerende intuisjoner om. [---] Noe er korrekt kristiansandsk, andre ting er ukorrekt i kristiansandsk”.

I motsetning til de operative normene er foreskrevne (preskriptive) normer med nødvendighet *formulert*, sier Dyvik. Foreskrevne språknormer har en når *noen har fastsatt at noe er riktig i språket*. Operative normer er ikke formulert – ”unntagen i enkelte tilfeller fragmentarisk og etterskuddsvis av empiriske lingvister”. Foreskrevne normer er ikke uten videre operative, men kan bli det. Og siden de må være formulert, kan de bare angå slike nivåer av språket som rimelig lett kan beskrives presist. Ja, de foreskrevne normene må ikke bare innskrenke seg til sider ved språket som er presist beskrivbare, men må begrenses ytterligere til slikt som lar seg beskrive på en forståelig måte for det store flertall. For skriftspråkets del vil det stort sett være ortografi, fonologi slik den reflekteres i ortografien, bøyning og avledning. Så langt Dyvik.

Tilbake til språkrøktene. Språkrøkteren er ikke i noen ordinær språkbrukssituasjon, men skal korrigere tekster så å si på vegne av språket. Dette er i sannhet en utfordrende oppgave. Ikke bare er det et komplekst forhold mellom normer i tale og normer i skrift, men det finnes også en rekke særegne trekk ved skriftspråket, som blant annet bunner i at tekster skrives for å kunne ”stå alene”. Den som skriver, følger både foreskrevne normer og ikke-foreskrevne, men operative normer, slike som ikke står i noen lærebok (som vi skal se, svarer dette skillet et stykke på vei til to ulike nivåer i arbeidet med tekster). Operative, ikke-foreskrevne normer er *taus* kunnskap, regler den skrivende uuttalt kjenner, og følger, og som også språkrøkteren bør kjenne, blant annet fordi ulike operative normer kan løpe parallelt og stå i motstrid og han eller hun må kunne vurdere og ta stilling i slike tilfeller.

Det er altså ikke så enkelt som at språkrøkteren skal bringe teksten i samsvar med ”gjeldende normer”. Det er så mange slags normer som ”gjelder”. Det ligger i språkrøktens natur at den fremmer visse språktrekk og bekjemper andre, og det språkrøkterne gjør, er å videreføre de foreskrevne normene og et utvalg av de operative. Vi vet lite eksakt om hvilke normer som faktisk fremmes; det har vært gjort få undersøkelser. I statstjenesten er det opplagt offisiell rettskrivning og klarspråksprinsipper, men statens språkbruk er bare en mindre del av all språkbruk. Paradok-

salt nok drøfter vi altså mulighetene for å lykkes i språkrøkten uten at det er mulig å ha noe helt klart begrep om målet for arbeidet. På den annen side er dette kanskje ikke så viktig hvis målet bare er "eit korrekt og *velfungerande* språk" (min utheving), slik *Mål og mening*, stortingsmeldingen om norsk språkpolitikk, sier det.

Språkrøkterne og deres behov

Det klages over språklig forfall i mediene, og slik sett skulle behovet for språkrøkt være stort. På den annen side er avisenes korrekturavdelinger lagt ned, forlag beskjærer sine budsjetter, og ressurser til språkvask reduseres. Dette tyder ikke på gode vilkår for språkrøkten. Hvordan det nå enn stiller seg, er aktørene likevel mange, ja kanskje flere enn før: redaksjonene i de store mediebedriftene, som NRK og riksavisene, de seriøse forlagene, språkkonsulenter med eget firma, egne språkansvarlige på mange arbeidsplasser. Språkrådets språktjeneste for statsorganer holder kurs, gir råd og informerer. I dette landskapet opptrer det dessuten spaltister, leserbrevskribenter, pensjonerte lærere, bloggere og andre som uttaler seg om korrekthet. Slik forvaltes, kan en si, de foreskrevne og de operative normene i skriftspråket, ved at de følges og hevdes i praktisk arbeid, diskuteres og fremmes eller motarbeides.

For å si noe om utfordringer må en vite noe om *behov*. Hva vet vi om behovet for praktisk språkrøkt og språkrøkternes behov? Med den økte skrivingen og publiseringen i samfunnet må en anta at behovet for språkrøkt har økt, og det har da også nokså nylig oppstått en egen bransje av språkkonsulenter. Når det gjelder språkrøkternes behov, kan Språkrådets svartjeneste være en utviklingspost. Vi har ikke oppdatert kunnskap om hvem det er som spør oss til råds, og vet derfor ikke hvor mange språkrøkttere det er blant dem. Trolig er de ikke i flertall. Vi vet mer om hva folk spør om.

Jeg har gjort en beregning på grunnlag av besvarte e-postspørsmål i Språkrådet i Oslo i 2006, i alt innpå 4000 svar. Det ser ut til at etterspørselen etter informasjon og råd fra Språkrådet fordeler seg omtrent slik på ulike typer emner:

	2006
Skrivemåte og bøyning	11,6%
Skriveregler	21,9%
Uttale	1,6%
Betydning, ordhistorie	11,1%
Ordlegging, ordvalg	30,0%
Avløserord, terminologi, egennavn	11,1%
Andre spørsmål	12,8%

Dette er altså skriftlige svar fra Språkrådet og slett ikke noe speilbilde av hva språkrøktene trenger. Språkrådet er heller ikke den eneste instansen som informerer og gir råd, og det finnes nok fortsatt språkrøktene med tradisjonell, språkpolitisk begrunnet skepsis til Språkrådet som helst går til andre kilder. Men i mangel av noe bedre kan vi ta utgangspunkt her.

Vi ser at svar på de *formelle* nivåene av språket – ortografi og bøyning samt praktiske skrivereregler – utgjør omtrent en tredjedel av svarmengden. Dette er nivåer der normene absolutt skulle la ”seg beskrive på en forståelig måte”, som Dyvik sier, og der det da også i høy grad dreier seg om foreskrevne normer (slik at dette snarere er spørsmål om *informasjon* enn om praktiske råd). Forespørsler som gjelder egentlige *råd om språkbruk* – hvordan en bør formulere seg – finner vi under ”Ordlegging, ordvalg”, som utgjør en nesten like stor andel. Og på dette nivået er nok langt flere av normene operative uten å være foreskrevet.

Språkrøkten og rettskrivningen

Hjelpemidlene på de formelle nivåene av skriftspråket er naturligvis ordbøker og oversikter over praktiske skrivereregler. I tillegg har en i dag fått retteprogrammer, både generelle programmer og spesialiserte programmer som brukes av avisene. I språkrøktsarbeidet kan en altså i stor grad forholde seg til skriftlige normkilder.

Det er ikke spesielt mange spørsmål om rettskrivning og bøyning, under 12 prosent, men dette tallet skjuler nok reelle utfordringer for norske språkbrukere og språkrøktene. I Norge har vi en spesiell normsituasjon. For det første er det stor valgfrihet i offisiell rettskrivning. I bokmål kan en for eksempel velge mellom *tida* og *tiden*, *ei* tid og *en* tid, mellom *åra* og *årene*, mellom *fram* og *frem*, mellom *kasta* og *kastet*, mellom *likne* og *ligne*, *sjøl* og *selv* osv. Mye praktisk språkrøkt går ut på å utjamne vekslende mellom skiftende former fra forfatterens hånd og skape konsekvens. Skjønt dette nå kan gjøres elektronisk, bør språkrøkten – trass i at han eller hun kjenner reglene – kanskje først finne ut hvilke former det bør utjammes til, og i alle fall bruke tid på å gjøre avveininger.

For det andre finnes det private normer, som folk flest naturligvis står fritt til å bruke – i bokmål framfor alt det såkalte riksmålet, en ikke-statlig ortografisk normal som skjærer på tvers av de offisielle reglene og på noen punkter ligger utenfor dem, og er mye strammere. På nynorsksiden tillemper mange forfattere sin egen, individuelle norm med innslag av ikke-tillatte bokmålsformer og kanskje uoffisielle dialektale skrivemåter og bøyingsformer.

Innenfor offisiell rettskrivning finnes det både operative og ikke-operative normer. For eksempel kan en skrive både ”flære” og ”framleis” på bokmål, men

få, om noen, gjør det; de operative formene er ”flerre” og ”fremdeles”. På den annen side finnes det operative normer som ikke er tillatt, og dermed strider mot det offisielt foreskrevne. Eksempler er ”tyve” og ”tredve”, ”vidne” og ”videnskap”. De stammer fra riksmålstradisjonen, som i over sytti år har konkurrert med offisielt bokmål i aviser, bøker, tidsskrifter osv. Og de *er* faktisk foreskrevet, men da i ordbøker for det uoffisielle riksmålet (det finnes slike ordbøker). Språkrøktene fremmer i sitt arbeid sikkert ofte operative uoffisielle ortografiske normer fra riksmål, særlig når oppdragsgiveren ønsker det (og det har en del store forlag og aviser gjort helt opp til nå).

Ikke få som kontakter Språkrådet, ønsker anbefalinger blant former innenfor offisiell rettskrivning: ”Både A og B er altså riktig, men hva er riktigst (eller egentlig riktig)?” De etterlyser det operative innenfor det offisielt foreskrevne. Noen spør om en kan kombinere valgfrie tillatte former som har opphav i riksmål, med former fra radikalt bokmål – et tradisjonelt kontrært ”normsett”. Om dette spørsmålet har offisielle rettskrivningsregler alltid tiet. Men spørsmålene vitner kanskje om at de operative normene i bokmål er i endring.

I denne kompliserte normsituasjonen blir naturligvis både språkbruk og språkrøkt komplisert. Siden dette kommer til å vare ved i overskuelig framtid, representerer det en betydelig utfordring, som da er særegen for norske språkrøktene. De må forholde seg til de ulike settene av til dels motstridende offisielle og uoffisielle regler og balansere dem mot ulike hensyn: forfatterens formvalg, oppdragsgiverens ønsker, målgruppa osv., noe som fordrer en spesiell dyktighet. Bare det å kjenne gjeldende rettskrivning fullt ut er krevende nok. Situasjonen vil vare ved fordi den springer ut av statens politikk og praksis når det gjelder normering, der vi i Norge har en stor og tung historisk arv.

Når det gjelder de praktiske skrivereglene, var det altså svært mange henvendelser om dem, faktisk mer enn 20 prosent. Dette høye tallet kan tolkes på ulike måter. Jeg skal ikke gå nærmere inn på dette, men bare peke på at mange av disse reglene, for eksempel kommareglene, må være formulert som *generelle* regler, slik at de forutsetter grammatisk analyse for å kunne anvendes – altså ulikt de mer *punktuelle* rettskrivningsreglene (der en kan slå opp på det enkelte ordet for å få svar). Dermed er mange skriveregler trolig for vanskelige til at alle kan forventes å mestre dem i praksis, og de minner slik sett om normer innenfor et felt som syntaks, som jeg straks skal komme tilbake til. For øvrig finnes det også på skriveregelfeltet operative normer, utbredt både i pressa og i bokutgivelser, som går på tvers av det offisielt foreskrevne. Språkrøktene må derfor rutinemessig rette opp for eksempel forfatteres kommafeil, noe som kan være tidkrevende nok.

Språkrøkteren og syntaksen

Mye praktisk språkrøkt er uten tvil konsentrert om de formelle sidene og blir en slags (utvidet) korrekturlesing. Tidspress, økonomiske rammer, oppdragsgiverens ønsker, det krevende ved å forbedre syntaks og andre faktorer bidrar til dette. Kanskje kunne vi stoppet her. Men en språkrøkter må i varierende grad også vurdere ordvalg, terminologi, fraseologi, informasjonsstruktur, tekstbinding, stil osv., og det er da en kommer ut på ”dybdene i språkets hav”, der det nok også finnes foreskrevne normer, men færre og til dels av en annen karakter (mer generelle). Vi så at hele 30 prosent av henvendelsene til Språkrådet gjaldt ordvalg og ordlegging – hva som er den gode uttrykksmåten. Også dette er et krevende felt, men i motsetning til ved det ortografiske er vel utfordringene her ikke særnorske.

Vi kan skille mellom to hovedgrupper av problemstillinger som språkrøktene møter på disse ikke-formelle nivåene av språket. For det første gjelder det brudd på de klassiske skolegrammatiske reglene, i norsk språk slike som skillet mellom *ennå* og *enda*, *da* og *når*, *hans* og *sin*, *de* og *dem*, *og* og *å*. Disse reglene ble det tidligere – men kanskje ikke nå lenger – terpet på i skolen, de er ofte tema i avisskriverier, og de illustrerer i grunnen poenget godt: De kan være foreskrevet – i språkriktighetslitteratur – men må ha *generell* form for å være beskrevet ”noenlunde presist”. Hit kan en vel også regne de klassiske klarspråkprinsippene – verbal uttrykksmåte, paratakse, aktiv, ikke for lange setninger osv. Saken er at en må ha kunnskaper og kunne foreta analyser for å kunne anvende dem. Dette er sikkert én viktig grunn til at slike regler ikke uten videre er operative som normer – eller sagt på en annen måte: at språkrøktene stadig må rette avvik og motarbeide nyutvikling. Spørsmålet er om de da *er* formulert på en tilstrekkelig ”forståelig måte” likevel.

Men ut over dette finnes det et uendelig antall operative normer som *ikke* dekkes av de klassiske foreskrevne syntaksnormene, men som språkrøktene bør kjenne for å kunne vurdere hva som er regelbrudd, eller hvordan noe kan forbedres. Dette spenner fra punkter der reglene nok *kan* formuleres grammatisk, om det enn er komplisert (som visse former for bestemthet eller negasjon, bruk av preteritum kontra perfektum o.a.), til språkbruk der flere ikke-foreskrevne normer løper sammen og brytes mot et komplekst kognitivt innhold i en viss kontekst, og der en språkrøkter bare kan finne gode løsninger ved hjelp av godt skjønn bygd på stor leseerfaring og kanskje større eller mindre innsikt i saksfeltet.

Vi kan vel anta at hvis det hadde vært enklere å formulere problemene på disse nivåene av språket, ville for eksempel antall henvendelser med spørsmål til Språkrådet steget radikalt. Også dette er i grunnen et av språkets paradokser.

Mye av det praktiske arbeidet med å forbedre syntaks og framstilling i tekster foregår nok på det nivået der en har foreskrevne normer for syntaks osv., og språkrøktene kan ofte yte hjelp på en forståelig måte. For eksempel kan en fremme klarspråk ved å anvende generelle, foreskrevne prinsipper. Men når det gjelder mer kompliserte tekster av et visst omfang – argumenterende, reflekterende, abstrakte, filosofiske, juridiske, spesialiserte – må språkrøkten både kunne tolke rett og foreslå reelle forbedringer. Om det alt i alt er bare en relativt mindre andel tekster som krever slikt arbeid, kan denne delen av språkrøkten naturligvis på ingen måte neglisjeres.

Vi kan ikke vente at språkrøktene skal beherske alle fagfelter, men de må kjenne og forstå en lang rekke ikke-foreskrevne normer for å kunne utøve godt skjønn. I tillegg kreves det brede kunnskaper og sikker språkfølelse, noe en bare kan opparbeide gjennom egen lesning. Profesjonelle språkrøktene og dyktige redaktører vet hvor lett skjønn glir over i mer eller mindre vilkårlig synsing. Det er naturligvis en stor utfordring å kunne skjære klar av dette.

Svar på utfordringene?

Vi ser altså at utfordringene for språkrøkten er sammensatte. Hvordan skal en møte dem? Norge mangler en språkkonsulentutdanning på linje med den svenske, og dette kan en ønske seg. Jeg vil her likevel framheve noen andre tiltak. Ett stikkord er naturligvis *elektronisk tilgjengelige språkressurser*, der vi ikke er kommet langt nok. Den største rettskrivningsordboka for bokmål finnes bare i papirutgave. De to store definisjonsordbøkene med offisiell rettskrivning – Bokmålsordboka og Nynorskordboka – ligger gratis på Internett, men opplysninger om bøyning er gitt som koder, som brukeren må slå opp for å få forklart, noe som opplagt er kompliserende. De to største ordbøkene for riksmål, den ene svært verdifull av historiske grunner, ligger på nettet, men kan brukes bare mot betaling. Og ikke minst er det mangel på elektronisk tilgjengelig fagterminologi.

De eksisterende retteprogrammene er av varierende kvalitet, så her er det mye å gå på; ordtilfanget i programmene burde utvides sterkt, særlig antall sammensatte ord. De store ordbøkene på nettet bør forbedres, blant annet med fulle bøyingsformer i oppslaget. Den fyldigste framstillingen av de praktiske skriverreglene finnes bare på papir; her er stoffet på Språkrådets nettsider alt vi har av elektronisk tilgjengelige hjelpemidler, og det er av et begrenset omfang. Det bør absolutt sørges for at mer stoff om skriverregler blir lagt ut.

Ved at de viktigste ressursene – særlig ordbøker og språkriktighetslitteratur – ikke er direkte tilgjengelige, er de kanskje også lite interessante for de yngre blant dagens brukere av skriftspråket. Slik folks mediebruk utvikler seg, er det

lett å se at en bør sette mye inn på å forbedre de elektroniske hjelpemidlene som finnes, og tilby nye som er tilpasset pc-er, mobiltelefoner og nye medier som måtte utvikle seg. Alt i alt er likevel bedret informasjon om rettskrivning og andre foreskrevne formelle normer et løsbart problem, i likhet med informasjon om for eksempel ords betydning og opphav. Her får vi sette vår lit til teknologiske nyvinninger, men Språkrådet må også prioritere denne teigen atskillig mer enn hittil. Myndighetene bør ta opp spørsmålet om gratis tilgjengeliggjøring av de eksisterende betalingsordbøkene med forlagene og tilby økonomisk kompensasjon, slik det er gjort for Store norske leksikon.

Det er mer komplisert å utvikle gode støttefunksjoner på de språknivåene der det ofte dreier seg om operative, ikke-foreskrevne normer innenfor syntaks osv.

Norske språkrøktene er ikke våpenløse på disse feltene. Vi har riktignok ingen rik flora av definisjonsordbøker, av den typen som gir anbefalinger i form av brukseksempler (en bedring kan her ventes fram mot 2014). Vi har også en trykt språkrøktelitteratur, og Språkrådet har – i likhet med flere andre aktører – stoff på nettsidene sine og arbeider også med en database med spørsmål og svar (tallene ovenfor er hentet fra dette materialet). Det er også betydelig konsensus om hva som er klarspråk, vi har lange og gode litterære tradisjoner, som vi i dag neppe utnytter godt nok, og blant språkrøktene er det beleste og kunnskapsrike folk som fører tradisjonell kunnskap videre.

Men det vi har av elektronisk grammatikkontroll, er foreløpig helt rudimentært, vil jeg si, og må videreutvikles mye for å bli reelt nyttig. Satsingen på en norsk språkbank og på korpuslingvistikk kan her bidra til forbedring på lengre sikt. Språkrådets base med spørsmål og svar vil være til hjelp når den kommer, men likevel gjenstår det mye. I dagens situasjon vil jeg spesielt nevne mangelen på samlinger av faste fraser, idiomer, på norsk, som det synes å være atskillig behov for, men som Språkrådet til nå dessverre ikke har satset på å lage og publisere. Her kunne en blant annet ha ”operasjonalisert” den ressursen som brukseksempelene i de to definisjonsordbøkene utgjør.

Jeg mener også at en bør digitalisere og stille til disposisjon på nettet et utvalg tekster av gode forfattere, skjønnlitterære og andre, på bokmål og nynorsk, i modernisert form og helst tagget. Slik kan en bistå språkrøktene og andre når det gjelder de mer krevende nivåene, syntaks osv., der det altså er et utall operative og få foreskrevne tekstnormer. Ved å søke på ord, fraser eller vendinger skulle brukeren da kunne se hvordan dyktige forfattere har ordlagt seg, for eksempel hvordan Hamsun, Garborg, Solstad, Fløgstad osv. bruker preposisjoner i ulike kontekster. Ved å stimulere til lesing og økt kunnskap om skrifttradisjonene kunne dette fungere som en type *modellæring*, særlig om slike tjenester etter hvert ble gjort tilgjengelige på pc-er, mobiltelefoner osv.

Jeg vil avrunde dette med å etterlyse undersøkelser av språkrøkten og hvordan den fungerer. Hvilke behov er det for språkrøkt, sett fra samfunnets side? Hva slags hjelp trenger språkbrukere og språkrøktene, hvordan fungerer den hjelpen som gis? Videre: Mange av dagens yngre nettbrukere er sikkert ikke orientert mot korrekthet når de skriver, kanskje tvert imot, og det er lett å se at det ville vært framtidsrettet med studier på dette feltet. Ja, i Norge kunne vi også trenge forskning på hva slags normer det er språkrøkten fremmer i praksis. Trass i vårt flerpolede normlandskap vet vi faktisk ikke altfor mye om hvordan rettskrivningsreglene utnyttes eller neglisjeres. Her har imidlertid Språkrådets fagråd for normering og språkoobservasjon gjort opptakten til lovende undersøkelser av såkalte normklynger, der en ved hjelp av korpuslingvistikk vil undersøke hvordan ulike valgfrie former grupperer seg sammen i praksis (Dyvik 2009).

Litteratur

Dyvik, Helge, 2003: "Offisiell og ikke-offisiell språknormering – nyttig eller skadelig motsetning?" I Helge Omdal og Rune Røsstad (red.): *Krefter og motkrefter i språknormeringa. Om språknormer i teori og praksis*, s. 25–40. Kristiansand: Høyskoleforlaget.

Dyvik, Helge, 2009: "Å navigere i skriftspråkets rom. Om normklynger i bokmål og nynorsk." *Språknytt* nr. 3, 2009, s. 18–21.

Summary

In my paper, I deal with the concept of 'text editing' defined as the practical process of revising and improving texts meant for publishing. Based on a distinction between prescribed and operative linguistic norms, I discuss presumed needs within this field. It seems that linguistic advice is equally much sought on the language's formal levels – i.e. orthography, inflection, punctuation etc. – as on its non-formal levels, such as sentences, phrasings and the choice of words. To some extent, the distinction between these two levels corresponds to the difference between prescribed and operative linguistic norms. In Norway, with her somewhat special situation as far as linguistic norms are concerned text editing faces challenges on both levels. In my discussion, I also address what measures one may take when meeting these challenges.